

Asia: VN/27419/2020

Luonnon virkistyskäytön strategia

Yleinen lausunto

Voitte tässä lausua yleisesti luonnon virkistyskäytön strategiasta

Kuusamon kaltaisella paikkakunnalla, jossa luonto on lähellä, ihmisten luontoyhteys on luonnostaan vahva. Luonto on monelle paikalliselle virkistysten ja hyvinvoinnin lähde. Monet harrastuksen liittyvät luontoon, mutta sen lisäksi luonto on osa arkea monella muullakin tapaa. Esimerkiksi työpaikkojen kahvipöydissä keskustellaan kerätyistä marjasadoista, saadusta kalasaaliista, Oulangan tulvasta, viimeyön revontulista ja erilaisista eläinhavainnoista. Luonto arvostetaan. Luontoyhteyden vaalimisen suhteen löytyy toki aina kehittämisen varaa, sillä kaikille se ei tule luonnostaan kodin ja kasvatuksen kautta. On tärkeää opettaa tulevat sukupolvet sekä muualta tänne muuttaneet viihtymään luonnossa ja nauttimaan puhtaasta luontoympäristöstä vastuullisella tavalla.

Paikallisten asukkaisen lisäksi Kuusamossa tärkeä näkökulma luonnon virkistyskäyttöön on matkailu, jonka aluetaloudelliset vaikutukset ovat merkittäviä. Matkailualan yrittäjien on toimittava vastuullisella tavalla ja rohkaistava esimerkin avulla myös asiakkaitaan ja yhteistyökumppaneitaan toimimaan luontoa kunnioittavalla tavalla.

Kuusamo on valittu Suomen kauneimmaksi kunnaksi vuonna 2019 ja kunnan imago luonnonkauniina alueena on tunnustettu. Luonto on kuusamolaisien suurin ylpeyden aihe, jota tuhannet ja taas tuhannet ihmiset tulevat ihmettelemään sekä Suomesta että kauempaa maailmalta. Luonto on Kuusamolle sellainen menestystekijä, jota meillä ei ole varaa hukata tai tuhota. Luonnon virkistyskäyttömahdollisuudet luovat paikkakunnalla kokonaisen toimialan, luontomatkailun, joka tuo paljon työtä ja toimeentuloa koko alueelle. Siksi kaupungin, kuntalaisten sekä paikallisen yrityssectän tulisi tehdä yhteistyötä sekä asenteissa että toiminnan tasolla, että paikallinen luonto säilyttää roolinsa tärkeänä virkistysten lähteenä sekä paikallisille että matkailijoille. Tästä syystä on hyvä, että Luonnon virkistyskäytön strategian valmistelussa on ollut mukana useita eri tahoja, ja siinä on huomioitu eri näkökulmia luonnon virkistyskäyttöön. Myös strategian missio ja visio ovat sellaisia, johon Kuusamossa voidaan sitoutua.

Johdanto

Voitte tässä lausua luvusta 1: Johdanto (1.1 Hallinnollinen tausta ja työn käynnistäminen, 1.2 Strategian tavoitteet)

Strategialuonnoksessa mainitaan seuraavaa: "Vuosina 2003-2012 valtioneuvoston periaatepäätös Ohjelma luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseksi (VILMAT) toimi strategisena ohjausvälineenä Suomen kansalliselle luonnon virkistyskäytön politiikalle." Voisiko ohjelman tavoitteita ja vuoden 2014 seurantaraportin tuloksia kirjata auki strategialuonnokseen, sillä niistä ei löydy tietoa luonnoksessa? Esimerkiksi mitkä ovat ohjelman jo toteutuneet tavoitteet, sekä tavoitteet, joiden toteutuminen on käynnissä (millä tavalla)? Mitä pitäisi vielä tehdä, jotta asetettuihin tavoitteisiin päästäisiin?

Hallitusohjelmassa oleva teksti ulkoilun ja arkiliikkumisen edellytyksistä on hyvin kaupunkiympäristökeskeinen (s. 11). Kuitenkin suuri osa Suomesta on ei-kaupunkimaista ympäristöä, jossa luonnon virkistyskäyttö, ulkoilu ja arkiliikkuminen liittyy ei-rakennettuun luonnonympäristöön (esim. lähimetsän polut, marjastus, metsästys, kalastus). Näin ollen "arjen lähiympäristö" ei ole kaikille suomalaisille sellainen asia, jota voidaan ihmisen toiminnan seurauksena "lisätä" - kuten hallitusohjelmassa sanotaan.

Visiossa on maininta, että Lähiluonnon vaaliminen on noussut arvoonsa päätöksenteossa. Tässä on varmaan eroja kuntien välillä. Kuntien osallistaminen on isossa roolissa vision toteutumiseksi.

Luonnon virkistyskäytön nykytila

Voitte tässä lausua luvusta 2: Luonnon virkistyskäytön nykytila (2.1 Käsitteet, 2.1 Seurantatietoa luonnon virkistyskäytöstä, 2.3 Luonnon virkistyskäytön mahdollisuudet Suomessa, 2.4 Luonnon virkistyskäytön resurssointi, 2.5 Toimijoiden roolit, 2.6 Lainsäädäntö, 2.7. Luonnon virkistyskäyttöä koskevat muut strategiat ja toimet)

s. 15 Pyydämme kiinnittämään huomiota matkailun määritelmään: Miksi matkailu määritellään siten, että matkailijan olisi aina yövyttävä väh. 1 yön kohteessaan? Miksei päiväkävijät ole matkailijoita?

s. 20 Metsähallituksen kävijäseuranta on tärkeää etenkin Kuusamon/Koillismaan ja Itä-Lapin alueella, jossa on monta kansallispuistoa ja luonnonsuojelualueita lähellä toisiaan. Kävijäseurannan avulla eri tahot pystyvät seuraamaan virkistyskäytön lisääntymisen vaikutuksia luonnonoloihin ja puuttumaan mahdollisiin epäkohtiin riittävän ajoissa (kuluminen, retkeilyrakenteet, opasteet, roskaaminen, retkietiketin noudattaminen jne.). Samoin suosittujen alueiden huoltoväliä (mm. Polttopuut, kuivakäymälät, reittien kestäväointi) voidaan muokata kävijämäärien mukaan ja siten pitää reitit ja kohteet viihtyisinä.

s. 25 Luonnoksessa mainitaan, että valtion maa-alueita tulnaisiin enenevässä määrin käyttämään ulkoiluun, virkistykseen ja luontomatkailuun. Tämä tavoite on hyvä, mutta uuden alueen tai reitin perustaminen ei tule tasaamaan olemassa olevien luontokohteiden kävijäpainetta automaattisesti. Jos kukaan ei tiedä uudesta reitistä/alueesta ja koe sitä vetovoimaiseksi, se ei houkuttele kävijöitä. Fyysisten puitteiden (esim. Pitkospuut, opasteet) luomisen lisäksi vaaditaan tavoitteellista markkinointia ja reittien/alueiden lanseerausta, että ne alkavat kiinnostaa ihmisiä. Monet luontokohteet ovat niin tunnettuja, erityisen kauniita ja haluttuja vierailukohteita, että ihmiset haluavat mennä juuri sinne (esim. Pieni Karhunkierros, Riisitunturi). Toisaalta joitain luontokohteita, kuten Pähkänäkalio, pyritään rauhoittamaan liian käyttöpaineen ja uhanalaisten eliöiden

pesimärauhan takia. Ohjauksella ja eri kohteisiin suunnatulla markkinoinnilla voidaan tasata myös kävijäpainetta ja suojella luontokohteita.

s. 30 Opastustiedon taso on oltava laadukasta ja luotettavaa, jotta kynnys lähteä luontoon olisi matalalla. Olisi tarpeen luoda kansallinen palvelu, joka kokoaisi kaikki virkistyskäyttömahdollisuudet yhteen? Tai vastavasti olemassa olevia sähköisiä reitti- ja ulkoiluportaaleja tulisi hyödyntää tehokkaammin ja laajemmalla rintamalla. Ja kenen vastuulla opastustiedon kehittämäinen olisi, kunnat oman alueen osalta ja Metsähallitus valtion maiden osalta?

Strategialuonnokseen toisi lisäarvoa linkittää eri ohjelmat strategiaan lyhyesti esiteltynä - mitä konkreettista hyötyä ja annettavaa ohjelmilla on, jotka liittyvät virkistyskäyttöön? Strategiassa ohjelmien sisältö on kerrottu, mutta varsinaista linkitystä uuden strategian tavoitteisiin ei ole.

Hyödyt

Voitte tässä lausua luvusta 3: Hyödyt (3.1 Terveys ja hyvinvointi, 3.2 Talous ja työelämä, 3.3. Kansalaisuus, kulttuuri ja yhteisöllisyys, 3.4 Ympäristön tila ja virkistyskäytön kestävyys)

s. 50 Talousmetsiä voidaan nykyisen metsälainsäädännön puitteissa hyödyntää niin, että niiden virkistysarvo säilyy (mm. Jatkuva kasvatusta, pienaukot). Kaupunkien ja asutuksen läheisten, virkistyskäytössä olevien valtionmetsien hakkuutapoja voitaisiin valita niin, ettei niiden virkistyskäyttöarvo heikkene.

3.3. Luontoyhteys on perinteisesti ollut osa suomalaisuutta ja Kuusamossa sillä on edelleenkin vahva jalansija. Luontoyhteyden säilymisen myötä kaikkien luokka-asteiden opetuksessa sekä maahanmuuttajien kotouttamisessa tulisi olla elementtejä, joiden kautta henkilö oppii suomalaisen retkietiketin sekä perus retkitaidot. Näin kynnys omatoimiseen luonnossa liikkumiseen alenee ja vastuullinen toiminta luonnossa lisääntyy. Uuden sukupolven ja maahanmuuttajien lisäksi luontoyhteyden ja vastuullisen toiminnan merkitystä tulisi viestiä myös kaupungeista muuttaneille uusille paikkakuntalaisille sekä niille paikallisille asukkaille, jotka ovat oppineet huolimattomasta luonnonkäytöstä aikaisemmilta sukupolvilta (esim. Metallirumun jättäminen metsään).

Yhtä lailla Suomessa vakituisesti asuvien rinnalla, myös kansainväliset matkailijat tulisi ohjata vastuulliseen matkailuun ja luonnon virkistyskäyttöön. Tässä apuna voi olla erilaiset ohjeistukset ja materiaalit, kuten Koillismaan alueella toteutettu Matkailijan Etiketti.

Tulevaisuuden näkymät

Voitte tässä lausua luvusta 4: Tulevaisuuden näkymät

s. 53-55 Kestävämät elämäntavat on helpompaa toteuttaa paikkakunnalla, jossa luonto on lähellä ja luontoyhteys osa paikalliskulttuuria. Monipaikkaisuus ja kaupungeista poismuutto on mahdollisuus monille paikkakunnille. Tietoliikenneyhteyksien takaaminen on tärkeää, että monipaikkainen asuminen ja etätö mahdollistavat kaikkialla Suomessa.

Kuusamon vetovoima nojaa vahvasti alueen luontoon ja luonnon virkistyskäyttöön. Kunnan sote-vastuun siirtyessä pois kunnalta, jäljelle jäävät vastuut, kuten kaavoitus ja opetustoiminta saavat

lisää painoarvoa kunnan päätöksenteossa. Vapaa-ajan toiminta ja kunnan virkistyskäyttömahdollisuudet voivat tukea kuntien veto- ja pitovoimaa ja tuoda positiivista mielikuvaa kunnasta.

Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä

Voitte tässä lausua luvusta 5: Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä (5.1 Missio, 5.2 Visio, 5.3. Strategiset tavoitteet, 5.4 Toimintalinjaukset)

Esitetyt tavoitteet ja toimintalinjaukset ovat hyviä. Niiden suhteen on erittäin tärkeää, että jokaisen tavoitteen kohdalla tunnistetaan vastuullinen taho sekä tehtävänjako sekä kansallisella että paikallisella tasolla. Jonkun täytyy pitää asiaa esillä säännöllisin väliajoin, luoda malleja ja huolehtia asian etenemisestä. Ilman selkeää vastuunjakoja tärkeät asiat jäävä lopulta tekemättä.

Toimeenpano ja seuranta

Voitte tässä lausua luvusta 6: Toimeenpano ja seuranta (6.1 Jatkotyö ja strategian päivittäminen, 6.2 Seuranta, mittarit ja indikaattorit, 6.3 Viestintä)

Ei kommentteja tähän

Denisova Natalia
Kuusamon kaupunki - Kirsi Kangas, hallinto- ja talousjohtaja